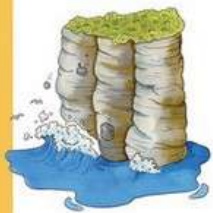

COASTELE

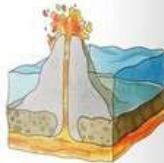

La întâlnirea mării cu uscatul, țărnișurile sunt uneori înalte și abrupte, purtând numele de faleze. Fâșiile înguste care înaintază în mare se numesc promontorii sau capuri. Din loc în loc, acolo unde stâncă e mai puțin rezistentă, valurile sapă arcade și grotle.

În timp, eroziunea face ca bazele acestor structuri să slăbească, iar arcadele să se prăbușească. Așa s-a întâmplat, de pildă, cu „Fereastra de Azur” din Malta, un faimos arc de calcar care atrăgea mii de turiști. Stâncile izolate care pot fi văzute în apropierea coastelor sunt mărturia luptei îndelungate dintre faleză și forța valurilor mării.

Pe marginile Oceanului Pacific, de-a lungul liniei ce separă plăcile continentale, se întinde un lanț de vulcani ce formează „Cercul de Foc” al Pacificului, cea mai intensă și mai activă zonă vulcanică din lume. O parte dintre ei zac ascunși în adâncuri, la sute de metri adâncime. Ei sunt, de fapt, fisuri în scoarța terestră, prin care magma fierbinte iese la suprafață. Cel mai mare vulcan din Intregul Sistem Solar ar putea fi Masivul Tamu, descoperit recent în apropierea țărnișurilor Japoniei.

14

Gura de vărsare a unui râu sau fluviu în mare se numește estuar și are, adesea, forma unei pălunii. Estuarele se formează acolo unde sunt marea puternice. În zonele cu marea redusă, gura de vărsare ia forma unei delte. Aici, apele curgătoare depun pietriș și nisip, adică aluviuni.

Nu toate plajele care se formează de-a lungul țărnișurilor sunt acoperite de nisip fin. Unele sunt pline de pietre, desprinse de-a lungul vremii din faleză și mărunțite în timp de valuri. Forma și mărimea plajelor depind de rocile din împrejurimi, de forța apei și de vânturile care bat.

Uneori, în zonele cu marea slabă, în preajma țărnișului se formează golfuri puțin adânci, despărțite de mare prin dune de nisip. Aceste zone se numesc lagune. Una dintre cele mai faimoase lagune găzduiește astăzi orașul italian Veneția.

15

MĂRI ÎNGHEȚATE

În ciuda frigului teribil, Polii sunt plini de viață. În preajma Polului Nord se află Oceanul Arctic, cel mai mic și cel mai puțin adânc dintre oceanele lumii. Aici trăiesc urși polari, morse, foci și numeroase specii de cetacee: balena albastră, orca, narvalul sau beluga, numită și „delfinul alb”. Polul Sud este înconjurat de Oceanul Antarctic. Este casa pinguinilor, a calamarilor uriași și a focilor-elefant – cele mai mari mamifere marine, după balene.

Deși i se mai spune „balena ucigașă”, orca este înrudită de fapt cu delfinii. Vânează adesea foci, lei-de-mare sau delfini, dar a fost văzută atacând și balene. Este un animal social și foarte inteligent, de altfel, are și al doilea cel mai mare creier din lume, după cașalot.

Peștii din Antarctica secretă propriul „antigel”, niște proteine care le împiedică sângele să înghețe.

Antarctica este cel mai rece, mai arid și mai vântos continent. Aici se află o regiune unde nu a mai plouat de peste două milioane de ani: pe scurt, e un deșert înghețat. A fost zărit în 1820 de doi navigatori ruși, iar primul explorator care a ajuns la Polul Sud a fost norvegianul Roald Amundsen, în 1911. În Antarctica se află și cel mai sudic vulcan activ din lume, Erebus. În ciuda faptului că totul e înghețat în jur, în vârful vulcanului există de multă vreme o lac cu lavă fierbinte!

10

Pinguinii imperiali trăiesc doar în Antarctica. După ce fac ouă, femelele pleacă la pescuit și le lasă în grijă masculilor. Tăticii le poartă pe picioare, apărându-le de frig, până ies puii.

O specie de crustacee mici, numite krill, sunt hrana preferată a multor pești și balene. Într-un metru cub de apă trăiesc până la 30.000 de indivizi, iar în Oceanul Antarctic sunt peste 300 de trilioane de krill!

În fiecare an, din calata glaciară se desprind niște blocuri uriașe de gheață numite aisberguri. Aceste blocuri sunt veritabile insule plutitoare. Partea vizibilă, aflată deasupra apei, este semnificativ mai mică decât cea scufundată.

Calamarul uriaș depășește zece metri lungime!

Narvalul este un cetaceu care are în frunte un „corn” de fapt, un canin alungit.

În apele reci ale Oceanului Arctic trăiesc și microorganismele, precum bacterii sau alge.

11

SPORTURI NAUTICE

Marea oferă nenumărate prilejuri de a face sport: poți să alergi desculț pe plajă sau să joci polo pe apă, poți să înoți sau să te scufunzi, să faci surf, schi nautic sau caiac-canoe, să te întreci cu barca sau să sari de la înălțime.

IAHTING

În iahting se folosesc bărci cu vele, din ce în ce mai rapide și mai ușoare.

În schiul nautic, un sportiv pe schiuri este trăs de o barcă cu motor. Schiurile înalță rapid pe apă, fără să se scufunde.

SCHI NAUTIC

CAIAC

Sporturile în care se folosesc bărci cu rame – vasele fixate în inele pe fiecare parte a bărcii – poartă laolaltă numele de canotaj. Spre deosebire de canotaj, caiac-canoe sunt sporturi cu vase care se pot mânui liber. Caiacul este o barcă mică, alungită la ambele capete, care se conduce cu ajutorul unor vase numite paddle. Într-o canoe, văslajii nu stau așezați, ci într-un genuchi, iar vasele lor se numesc pagaie.

Primul scuter acvatic a fost făcut acum șaptezeci de ani, în Anglia, de către o companie care făcuse până atunci motocicletele. Scuterile acvatice sunt rapide, așa că sunt adesea folosite de salvamari sau de poliția portuară.

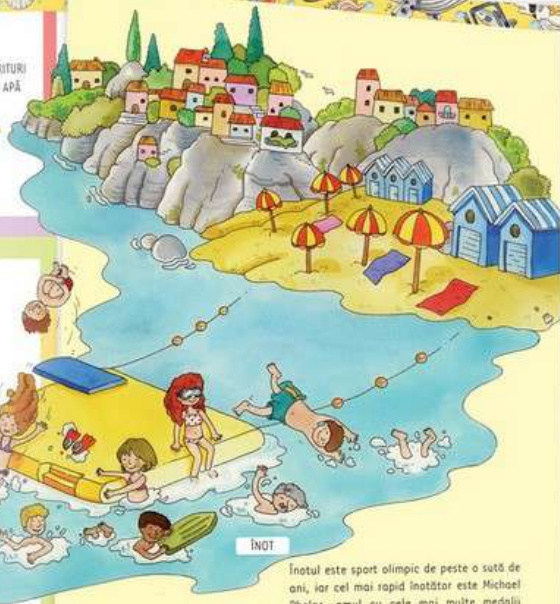
SĂRITURI ÎN APĂ

Săriturile în apă sunt spectaculoase, dar și periculoase. Poți să sari de la trambulină în bazin sau de pe stânci, direct în mare. Important e să știi cât de adâncă e apa și dacă sunt curenți care te-ar putea trage la fund.

Windsurfing înseamnă „surfing cu ajutorul vântului” și se practică pe o plajă cu vânt.

WINDSURFING

ÎNOT

Înotul este sport olimpic de peste o sută de ani, iar cel mai rapid înotător este Michael Phelps, omul cu cele mai multe medalii olimpice din lume. El a reușit să parcurgă 200 de metri în 102 secunde!

Surfingul este un sport nautic „inventat” în insulele din Pacific cu sute de ani în urmă. Băștinășii foloseau plăci din lemn, iar căpetenia tribului era întotdeauna surferul cel mai priceput, care avea cea mai bună placă.

SURFING